

УДК 323.233(477)

ЧИННИКИ ОДНОСТАЙНОСТІ ГОЛОСУВАННЯ ФРАКЦІЙ У ПАРЛАМЕНТІ УКРАЇНИ (VIII ТА IX СКЛИКАНЬ)

Юлія Сасовська^{а,*}

^аЦентр східноєвропейських студій, Варшавський університет, Варшава, Польща

Анотація

Дослідження ґрунтується на вивченні фракційної одностайності в парламенті України VIII та IX скликань та чинників, що її визначають. Також із використанням теорії графів окреслено неформальні зв'язки всередині кожної з фракцій та депутатських груп обраних скликань. Саме на основі результатів поіменних голосувань за реформаторські законопроекти було визначено показники одностайності із застосуванням індексу Хікса, відповідно вказано ті фракції парламенту України VIII та IX скликання, які найбільш одностайно та найменше підтримують реформаторські законопроекти, а також визначено, яких саме сфер ці законопроекти стосуються. Підтверджено теорію, що саме від характеру законопроекту залежить подальша одностайність фракції щодо ухвалення його, а також те, що децентралізація у фракціях призводить до значно нижчого рівня одностайності. Неабияку роль у цьому процесі відіграє чинник наявності спільних інтересів у парламентарів. Емпірично підтверджено, що бізнес-інтерес є орієнтиром для деяких народних обранців у прийнятті відповідних законопроектів. Визначено, які саме фактори були визначальними в період діяльності VIII та IX скликання: вік народних депутатів, політичний досвід, неприналежність до ФПГ, приналежність до фракції. Цінність отриманих результатів полягає у знаходженні найважливіших характеристик парламентарів, які сприятимуть (з певною ймовірністю) підтримати альтернативу “за” під час голосування за реформи та візуалізації наявних мереж зв'язків всередині кожної з фракцій та депутатських груп обраних скликань.

Ключові слова:

фракційна єдність, одностайність, голосування за реформаторські законопроекти, мережі неформальних зв'язків

*адреса до кореспонденції:

yuliia.sasovska@gmail.com

*ORCID:

0000-0001-5995-6769

Історія статті:

Надійшла 29.08.2022

Прийнята 22.10.2022

Зміст цієї роботи може бути використаний на умовах міжнародної ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0). Будь-яке подальше розповсюдження цієї роботи повинно містити покликання на автора(ів) та назву роботи, покликання на журнал та DOI.

Вступ. Діяльність депутатських фракцій відіграє досить важливу роль в ухваленні рішень у парламенті, чим впливає на ефективність роботи цього законодавчого органу влади. Депутатська фракція – це група депутатів парламенту,

об'єднаних на основі партійної приналежності. Варто також враховувати депутатські групи, окрім депутатських фракцій, адже це – об'єднання парламентарів на позапартійній основі, метою яких є відстоювання власних поглядів та переконань. В українському парламенті сформована монобільшість – більшість фракції “Слуга народу” (кількісний склад – 242 народних депутати станом на 29.08.2019), проте навіть попри таку високу представленість партії в парламенті, існує низка проблем у її діяльності, що значною мірою впливають на ефективність законодавчого органу влади. Скликання попередніх років хоч не відзначались однією численною фракцією, але діяльність народних депутатів часто суперечить рішенню фракції. Однією з причин, яка може на це впливати, можна вважати відсутність фракційної згоди, що передбачає одностайне голосування. Дослідники звертають увагу в основному на ролі лідера фракції, акцентуючи на терміні “дисциплінованість”. Дж. Кері наводить чимало аргументів, що часто ця дисциплінованість залежить від авторитету лідера конкретної фракції чи депутатської групи [12]. Такі дослідники, як Л. Нуньєс та К. Клоз, О. Іванюк, Л. Франк наголошують на важливості ідеологічного чинника, суть якого полягає в тому, що еліти сконсолідовані навколо однієї спільної ідеології та цінностей [17], [19]. Дослідження цих вчених добре пояснюють випадки функціонування парламентів у країнах, де політичний режим є демократичним та стабільним. Натомість, беручи до уваги приклади функціонування законодавчого органу влади, в умовах гібридного режиму, як зазначає Ю. Мацієвський, для українського парламенту є характерними переважання неформальних практик у прийнятті рішень [4]. Це ускладнює не лише дотримання дисциплінованості, але і сам процес прийняття рішень, оскільки за основу беруть приватні інтереси конкретних представників фракції. Аналізуючи результати голосувань народних депутатів за реформаторські законопроекти, важливо з'ясувати, які чинники мали визначальний вплив на одностайність ухвалення рішень у фракціях та депутатських групах VIII та IX скликань українського парламенту.

Мета та завдання. Мета дослідження – визначити основні чинники, що мали вплив на одностайне голосування фракцій та депутатських груп українського парламенту VIII та IX скликань. Досягнення цієї мети передбачало виконання низки завдань, зокрема: застосувати індекс згоди для визначення того, які з фракцій кожного зі скликань (VIII, IX) були найбільш консолідованими; визначити мережні зв'язки (зв'язки співпраці) між депутатами фракцій VIII та IX скликань за допомогою теорії графів; перевірити, чи впливає поділ фракції чи депутатської групи на неформальні групи безпосередньо на одностайність під час ухвалення рішень, а також чи є в цьому контексті визначальними зміст реформістського законопроекту, роль лідера відповідної фракції.

Огляд літератури. Дискусія в літературі, яка існує між дослідниками, пропонує декілька основних тез, яким чином можна визначати консолідованість голосування депутатських фракцій та груп. Так, Джон Кері, американський професор державного управління, наголошує на важливості ролі лідера

у фракції, проте при цьому він послуговується саме терміном “дисципліна” [12]. Функції такого лідера полягають у нав’язуванні певних рішень політичним акторам, при цьому лідер може застосовувати ряд стимулів, що спонукатимуть до підтримки тих рішень (чи то голосування), які є пріоритетними для лідера. Дослідники радять звертати увагу не лише на певну дисциплінованість, дотримуватися якої часто може закликати лідер депутатської фракції, але й на поняття консолідованого голосування, адже саме воно дає змогу оцінити, який відсоток депутатів не підтримує своїх колег по фракції. Л.Епстейн вважає, що консолідованість можлива в тому випадку, коли всі представники фракції керуються певними спільними інтересами, тобто можна вважати, що більшість виступає за спільну позицію фракції [16]. Проте за умов гібридного політичного режиму, де прослідковують різні неформальні практики, як описує це у своєму дослідженні Ю.Мацієвський, ухвалення рішень відбувається на основі певних приватних інтересів, які можуть мати на меті представники фракцій чи депутатських груп [4]. Враховуючи те, що єдність можуть визначати спільні інтереси, на неї безпосередньо можуть впливати й індивідуальні інтереси кожного з парламентарів, часто можна спостерігати ситуацію, коли голосування не є узгодженим, адже чимало депутатів займає позицію не підтримувати певні законопроекти або ж утримуватися від голосування. Чинниками, що впливають на це, є інтерес, який має депутат, а також характер законопроекту, на чому наголошують експерти аналітичної платформи VoxUkraine, які започаткували проєкт “ККД народного депутата” [3]. Поділ законопроектів на реформаторські та антиреформаторські дозволяє визначити, як кожен із народних обранців підтримує реформи, а проти яких проявляє найбільшу непідтримку. Експерт громадського руху ЧЕСНО О.Саліженко детально вивчав вплив утворених неформальних груп всередині фракції “Слуга народу” на консолідованість голосування [9]. На основі результатів голосувань перших місяців роботи 9-го скликання, враховуючи саме маркерні голосування (до них віднесено низку законопроектів, на важливості яких наголошував В.Зеленський та представники партії “Слуга народу”), автор робить висновки, що така “фракційна децентралізація” призводить до саботування окремих рішень, адже тенденція полягає в тому, що депутати, яких вважають потенційними учасниками неформальних груп або ж відсутні, голосують проти або не голосують узагалі.

Методи дослідження. Основою дослідження були кількісні методи. Беручи до уваги перелік відібраних згідно з методологією VoxUkraine реформістських законів та використовуючи результати поіменних голосувань за ці закони (взяті з порталу Rada4You), було визначено індекс згоди Хікса (коли індекс дорівнює 1, це свідчить, що голосування відбувається найбільш консолідовано, якщо ж прямує до 0, то фракція або депутатська група є розділеними в голосуванні між трьох альтернатив) [18]. Визначення індексу Хікса є важливим, проте знання самого значення ще не дає змоги відповісти на питання про конкретні чинники, які можуть впливати на однотайність у парламенті. Щоб з’ясувати наявність зв’язків між залежною та незалежними змінними,

а також оцінити те, яким є цей зв'язок, застосовують побудову регресійних моделей [20]. З побудовою конкретної регресійної моделі можна виявити чинники, що найбільше впливають на одностайність ухвалених рішень. Мультиноміальну логістичну регресію використовують, коли залежна змінна не дихотомічна (як за бінарної), а номінальна з більше ніж 2 категоріями, тоді як незалежні змінні можуть бути тільки категоріальні. Враховуючи, що наші змінні є саме категоріальними, це уможливило застосування цієї регресії. Такі змінні, як Laws (Підтримка реформістських законів) розглянуто як залежну змінну, а всі інші – як незалежні змінні (фактори). У моделі мультиноміальної логістичної регресії для кожної категорії залежної змінної будують рівняння бінарної логістичної регресії. При цьому одна з категорій залежної змінної стає опорною (еталонною), а всі інші категорії порівнюють із нею. З використання статистичної програми SPSS, це визначають за допомогою тесту відношень правдоподібності, відповідно це така перевірка, наскільки дані є допасованими до цієї моделі. Також за допомогою теорії графів було визначено зв'язки співпраці між депутатами обраних скликань.

Результати дослідження. Використання поняття “одностайність” є найкращим для розуміння того, яким є рівень підтримки реформістських законопроектів, оскільки цим поняттям можна окреслити поведінку парламентарів всередині фракцій та депутатських груп у підтримці того чи того законопроекту. Західні дослідники вживають поняття “дисциплінованість”, “консолідованість”, “одностайність”. У контексті цього дослідження більш слушним є використання поняття “одностайність”, оскільки використання терміна “дисциплінованість” передбачає вивчення лише окремих зв'язків між лідером відповідної фракції чи депутатської групи та її представниками, зокрема тих зв'язків, у яких прослідковують нав'язування волі лідера, заклики до підтримки чи непідтримки відповідних рішень.

Досить важливим у вивченні одностайності було використання саме математичних показників, оскільки це дає змогу більш детально пояснити певні тенденції та явища щодо того, яким чином досягнуто цієї одностайності. Для визначення фракційної єдності в парламенті було застосовано індекс Хікса. Індекс визначено на основі результатів голосувань представників партії за різні законодавчі документи з урахуванням таких альтернатив, як “за”, “проти”, “утримався”. Значення дорівнює частці (різниці максимального показника серед трьох можливих ініціатив та поділеної попередньо навпіл різниці суми всіх альтернатив і максимального показника серед усіх ініціатив) та сумою голосів, які були подані за кожну з альтернатив. Найменш виражена одностайність всередині партії буде близькою за значенням до нуля, а найбільш одностайні партії досягають значення одиниці [18].

$$\text{Nix Index of Agreement (NIA)} = \frac{\{YNR\} - 0.5[(Y+N+R) - \{YNR\}]}{(Y+N+R)}, \quad (1)$$

де Y – значення кількості голосів “за”; N – значення кількості голосів “проти”; R – значення кількості голосів “утримався/утрималась”.

Цей індекс було застосовано до тих законопроектів, які аналітичний центр VoxUkraine визначив реформістськими законопроектами. Відповідно до методології цього центру, реформістським вважають той закон, який було оцінено 2 балами зі знаком плюс і вище, а щодо напрямів, які охоплює оцінка, то це п'ять основних напрямів: урядування, державні фінанси, монетарна політика, бізнес-середовище та енергетика [2]. Серед усіх законопроектів VIII скликання оцінку 2 бали і вище отримали 87 законопроектів, прийнятих у період 27 листопада 2014 р. – 29 серпня 2019 р. Фракції VIII скликання ВРУ були представлені таким чином: політична партія “Блок Петра Порошенка”, політична партія “Народний Фронт”, політична партія “Опозиційний Блок”, політична партія “Об’єднання “Самопоміч”, політична партія “Радикальна партія Олега Ляшка”, політична партія “ВО “Батьківщина”, позафракційні, а також депутатські групи “Відродження” та “Воля народу”.

Варто також звернути увагу на такий аспект, як урахування позафракційних представників парламенту, адже результати поіменних голосувань цих парламентарів також враховано в нашому дослідженні, оскільки досить часто в них спостерігається певна закономірність у підтримці одних реформістських законопроектів і водночас повне ігнорування в голосуванні за відповідні законопроекти, що чітко прослідковується за наявними результатами голосувань та обрахованим індексом Хікса (таблиця 1).

Таблиця 1.

Значення індексу згоди для фракцій та депутатських груп ВРУ VIII скликання

Назва об’єднання	Середнє арифметичне індексу згоди
Народний фронт	0,99
Блок Петра Порошенка	0,97
Фракція Радикальної партії Олега Ляшка	0,97
Всеукраїнське об’єднання “Батьківщина”	0,95
Об’єднання “Самопоміч”	0,94
Опозиційний блок	0,92
Позафракційні	0,77

Джерело: обрахунки автора.

Тож, як можна побачити з результатів середнього арифметичного значення індексу згоди (індексу Хікса), найбільш консолідованою виявилась фракція політичної партії “Народний фронт”. В основному депутатські групи є не такими однотайними щодо підтримки прогресивних законів, як і фракція політичної партії “Опозиційний блок”, які досить часто відзначаються непідтримкою реформ у країні. Проте показники індексу лише вказують на виявлення однотайності відповідних фракцій та депутатських груп. Більшість проектів законів, які є найбільш підтримуваними серед народних депутатів VIII скликання входять до сфери монетарної системи та бізнес-середовища. Найменш підтримуваними серед народних депутатів VIII скликання були законопроекти, які входять до сфери врядування та державних фінансів.

Результати поіменних голосувань парламентарів ІХ скликання за реформістські законопроекти було обрано з 29 серпня 2019 року по 31 вересня 2021 року. Звісно, дослідження таким чином не враховує голосування впродовж усього скликання, але дослідження від початку роботи ІХ скликання може відобразити певну динаміку підтримки реформ у країні нинішнім скликанням ВРУ. Відповідно перелік реформістських законопроектів, визначених VoxUkraine як реформістські, у ІХ скликанні охоплює 32 законопроекти. Фракції та депутатські групи ІХ скликання ВРУ представлені таким чином: політична партія “Слуга народу”, політична партія “Опозиційна платформа – За життя”, політична партія “Європейська солідарність”, політична партія “Голос”, політична партія ВО “Батьківщина”, депутатська група “Довіра”.

Також присутніми були позафракційні, голосування яких також враховано в дослідженні. Фракція політичної партії “Слуга народу” досить однотайно голосувала на початку роботи ІХ скликання, що відображено в діаграмі розподілу показників єдності фракцій у голосуваннях. Найважче вдається досягнути однотайності позафракційним, оскільки існує певна вибірка реформістських законопроектів, за які вони досить однотайно голосують, натомість також є окремі законопроекти, за які не згодні однотайно голосувати представники саме позафракційних (Рис.1).

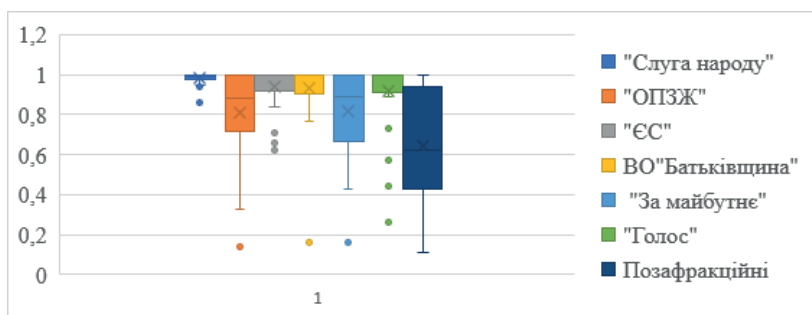

Рис. 1. Показники єдності фракцій у голосуваннях

Джерело: обрахунки автора.

Найбільш однотайно підтримує нинішнє скликання реформування в такій сфері, як державне врядування. Це можна пояснити тим, що більшість законопроектів стосуються саме цієї сфери і порівняно з іншими вона не є такою чутливою сферою. Важливо зазначити, що якщо звернути увагу саме на сфери, законопроекти яких були найбільш підтримувані нинішнім скликанням, то сфера бізнес-середовища є характерною для обох скликань. Нинішнє скликання впродовж перших місяців своєї роботи демонструвало неабияку активність саме у сфері державного врядування. Показники однотайності щодо прийняття цих законопроектів є відносно високими; такий результат вдавалось забезпечити завдяки монобільшості президентської політичної партії в парламенті.

За результатами поіменних голосувань депутатів за відповідні законопроекти, що є нашою залежною змінною в дослідженні, за типом даних (номінальні дані), а незалежні змінні – категоріальні, до яких належать причетність нардепів до фракції, членство в партії, визначення формальності/неформальності лідерства у відповідній фракції/депутатській групі, стать, наявність політичного досвіду, вік, а також причетність до певної ФПГ, ми спочатку побудували модель мультиномінальної логістичної регресії, враховуючи кожну з незалежних змінних, натомість статистично значущими виявились такі змінні: приналежність народних депутатів до фракцій, неформальність лідерства, наявність політичного досвіду, вік, а також нові змінні, які ми запропонували та додали до відповідної моделі – як фракційність*політичний досвід, фракційність*вік, неформальне лідерство*вік. У конкретному випадку не є статистично значущими такі незалежні змінні, як членство в політичній партії, формальне лідерство, стать, приналежність до ФПГ (Таб. 2). Врахувавши в моделі лише ті незалежні змінні, які є статистично значущими, ми отримали остаточний результат, який вказує, які саме чинники є найважливішими в голосуванні за реформістські законопроекти, зокрема певну таблицю, згенеровану в статистичній програмі SPSS, у якій вказано прогнозований відсоток випадків, коли народні депутати голосуватимуть “за” реформістські законопроекти.

Тож, з імовірністю 87,5% народні депутати, які входять до вікової групи 18–39 років, без політичного досвіду, не є формальним чи неформальним лідером фракції чи депутатської групи, але водночас не є фракційними, голосуватимуть за реформістські законопроекти. З імовірністю 96,4 % народні депутати, які входять до вікової групи 18–39 років, проте мають політичний досвід і не є формальним чи неформальним лідером фракції чи депутатської групи, але водночас є фракційними, голосуватимуть за реформістські законопроекти.

Наступний віковий вимір, який показав досить цікаві для дослідження результати, це зокрема ті індикатори, які стосуються народних депутатів 60-ти років і більше. Для них характерним є те, що якщо вони не мають партійної приналежності, не належать до жодної з фракцій і не були при цьому обраними в попередніх скликаннях до ВРУ, то з імовірністю 83,5% такі народні депутати одностайно проголосують за реформістські законопроекти. За цих же умов з імовірністю 94,9% “за” реформістські законопроекти голосуватимуть ті парламентарі, хто належать до фракції чи депутатської групи.

Беручи до уваги таку важливу деталь, що група віком 39–60 років є найбільш представленою у VIII скликанні, ми детальніше описали результати відповідної моделі саме стосовно представників вказаного віку. За таким індикаторами, як відсутність попереднього досвіду участі в роботі попередніх скликань, коли парламентар не є лідером, не є фракційним, але є представником фракції чи депутатської групи, то ймовірність підтримки реформістських законопроектів буде дорівнювати 86,4 %.

Таблиця 2.

Результати регресійної моделі для визначення чинників одностайності під час голосувань

Effect	Model Fitting Criteria	Likelihood Ratio Tests		
	-2 Log Likelihood of Reduced Model	Chi-Square	df	Sig.
Intercept	368,310 ^a	0,000	0	
Factionalism	368,310 ^a	0,000	0	
Leader_informal	380,606	12,297	2	,002
Political_experience	368,310 ^a	0,000	0	
Age	386,793	18,483	4	,001
Factionalism*political_experience	389,676	21,366	2	,000

Джерело: обрахунки автора.

Значно більшим цей відсоток є у випадку, коли формальний лідер певної фракції без політичного досвіду (імовірність 94,8%). Маючи політичний досвід, але не будучи лідером, з відсутністю фракційної приналежності як такої в голосуванні за реформістські законопроекти, такі народні депутати будуть голосувати “за” з імовірністю 84,3%. Беручи до уваги формальних лідерів, можна стверджувати про ймовірність голосування за альтернативу “за” 89% парламентарів.

Із застосуванням мультиномінальної логістичної регресії ми визначили також чинники, які ймовірно впливають на одностайність під час голосування народних депутатів IX скликання. Вдосконаливши модель, ми врахували лише ті незалежні змінні, які в попередній розробленій моделі вважали статистично значущими з відкиданням таких незалежних змінних, як вік і формальність лідерства. Для нової моделі було також проведено тест відношень правдоподібності (Likelihood Ratio Test), результати чого подано у таблиці. За показниками Sig відповідної таблиці можемо звернути увагу на те, що всі змінні враховано як статистично значущі. Отже, ця модель підтверджує, що такі незалежні змінні, як приналежність до фракції, членство в партії, наявність неформальних лідерів, вік, політичний досвід та приналежність до ФПГ, справді є статистично значущими в конкретному випадку. Також було взято до уваги такий чинник, який ми можемо окреслити як згрупований, що є поєднанням таких чинників, як приналежність до певної фракції та політичний досвід парламентаря.

Таблиця 3.

Результати регресійної моделі для визначення чинників одностайності
під час голосувань (друга модель)

Effect	Model Fitting Criteria	Likelihood Ratio Tests		
	-2 Log Likelihood of Reduced Model	Chi-Square	df	Sig.
Intercept	315,290 ^a	0,000	0	
Factionalism	386,357	71,066	2	,000
Party_affiliation	328,298	13,008	2	,001
Leader_informal	326,815	11,525	2	,003
Political_experience	919,422	604,131	2	,000
FIGs	364,267	48,977	2	,000
Age	446,534	131,244	4	,000

Джерело: обрахунки автора.

Беручи за основу прогнозовані результати, з імовірністю 86,6 % народні депутати, які входять до вікової групи 18–39 років, але не належать до жодної з ФПГ, без політичного досвіду, не є формальним чи неформальним лідером фракції чи депутатської групи, але водночас є партійними та не фракційними, голосуватимуть за реформістські законопроекти.

Щодо наступних варіантів, то з імовірністю 94,1% народні депутати, які входять до вікової групи 18–39 років, але не належать до жодної з ФПГ, проте мають політичний досвід і не є формальним чи неформальним лідером фракції чи депутатської групи, але водночас є партійними та фракційними, голосуватимуть за реформістські законопроекти.

Якщо розглянути також прогнозований варіант моделі щодо цієї ж вікової групи, але з приналежністю до ФПГ, то з імовірністю 97,8% проголосувати за реформістські законопроекти зможуть парламентарі, які ще не мають політичного досвіду, не є лідером (ні формальним, ні неформальним) у своїй фракції чи депутатській групі і відповідно є партійними та фракційними.

З імовірністю 96,7% проголосувати за прогресивні закони може бути альтернативою голосування для народних депутатів, які ще не мають досвіду участі в попередніх скликаннях, але є партійними та фракційними. Що стосується депутатів, які мають політичний досвід, але не є лідерами, проте є фракційними та партійними, можна стверджувати про ймовірність проголосувати за у 87% випадків.

Якщо взяти до уваги ці ж самі характеристики, але з умовою, що народний депутат чи депутатка матимуть формальне лідерство в конкретній фракції чи депутатській групі, то в такому випадку проголосують за з імовірністю 81,5 %.

Наступний віковий вимір, який показав досить цікаві для дослідження результати, це зокрема ті індикатори, які стосуються народних депутатів 60-ти років і більше. Адже для них характерним є те, що якщо представники

цієї вікової групи не належать до ФПГ, мають політичний досвід, та не є лідером, є фракційними та партійними, то утримуватимуться від голосування за законопроекти з імовірністю 44,2 %, з невеликою різницею – 38,2 % – і утримуються представники цієї вікової групи, які належать до ФПГ.

Враховуючи таку найбільш репрезентовану вікову групу 39–60 років у IX скликанні (як і за попередніх скликань), ми описали результати відповідної моделі більш детально саме стосовно представників вказаного віку. За таким індикаторами, як неприналежність до ФПГ та відсутність попереднього досвіду участі в роботі попередніх скликань, коли не є лідером, не є фракційним, але є партійним, то ймовірність підтримки реформістських законопроектів буде дорівнювати 76,2%. Значно більшим цей відсоток є у випадку, коли голосуватимуть “за” з імовірністю 93,9 %, якщо не входять до жодної з партій та фракцій і при цьому не мають політичного досвіду.

Проте, якщо не належать до ФПГ, мають політичний досвід, але не є лідером, мають партійну приналежність та відсутність фракційної приналежності, в голосуванні за реформістські законопроекти такі народні депутати будуть утримуватись із ймовірністю 61,6%. Беручи до уваги формальних лідерів, можна стверджувати про ймовірність проголосувати за альтернативу “утримався” в 30,3% випадків. Чималий відсоток і тих, хто, не будучи приналежним до будь-якої з ФПГ, але маючи політичний досвід, не будучи лідером, проте не фракційним та партійним, утримається від голосування за відповідні законопроекти з імовірністю 48,4 %.

Значно менший відсоток народних депутатів утримається в процесі голосування за підтримку реформістських законопроектів із ймовірністю в 25,5%, якщо це будуть представники ФПГ, які є партійними та формальними лідерами певної фракції чи депутатської групи. Отже, досить важливим чинником, який визначатиме голосування за реформістські законопроекти є все ж вік народних обранців, тобто найчастіше молоді народні депутати виступають за підтримку проведення реформ у країні. Враховуючи те, що IX скликання представлене чималою кількістю народних депутатів віком до 39 років, можемо спостерігати саме такий результат, а частіше утримуються від голосування за реформістські законопроекти представники вікової групи 60 років і більше; цікавим аспектом є те, що вони обирають скоріше не альтернативу проголосувати “проти”, а саме “утримався”. Високою є однотайність підтримки реформістських законопроектів у випадку, коли все ж молоді реформатори мають політичний досвід, принаймні в роботі попередніх скликань, тоді також прогнозований відсоток голосування за реформи зростатиме.

Порівнюючи результати регресійної моделі для обох скликань, важливим чинником для обох скликань є саме вік, зокрема у віковій групі 18–39 років. Досить високі показники однотайності щодо реформістських законопроектів спостерігаємо в обох скликаннях саме у депутатів, які є представниками цієї групи. Також доволі важливим чинником є те, чи є конкретний народний депутат

формальним лідером фракції чи депутатської групи, адже в обох скликаннях відсоток голосування за реформи був у цих парламентарів високим.

Приналежність до політичної партії радше відіграє важливу роль для нинішнього скликання, адже для VIII скликання представництво у фракції було враховувано більше, ніж приналежність до політичної партії. Проте для обох скликань можна помітити цікавий аспект: якщо народний обранець не належить ні до партії, ні до фракції, це впливає на збільшення ймовірності голосування за реформістські законопроекти. Для обох скликань частка народних депутатів, які не входили до жодної з партій і були позафракційними, є досить малою, а вважають, що саме ці представники парламенту голосуватимуть за прийняття реформістських законопроектів. Неабияку роль відіграє також наявність політичного досвіду, адже для обох скликань його відсутність у поєднанні з такими характеристиками, як формальне лідерство, приналежність до фракції чи до вікової групи 39–60 років значно підвищує ймовірність, що ці депутати голосуватимуть “за”. Найчастіше альтернатива “утримався” під час голосування за реформістські законопроекти є характерною для представників обох скликань, але тих, які входять до вікової групи 60-ти років і більше, а також ті, які мають попередній політичний досвід. Поясненням цьому може бути їхня участь у ФПГ (адже більшість саме до них і належить), а також те, що старші політики все ж не завжди підтримують зміни в країні.

Враховуючи те, що в українському парламенті впродовж кожної каденції існує чимало неформальних зв'язків, можна окреслити певні мережі на основі цих зв'язків. Досить часто такі мережі можна визначати на основі співавторства за певні законопроекти або ж за фактом спільного голосування. Саме за допомогою таких маркерних голосувань визначають ключові зв'язки між парламентарями. В нашому дослідженні вивчено результати поіменних голосувань за реформістські законопроекти, що стало важливим для окреслення таких зв'язків між депутатами, які входять до складу неформальних мереж. Саме в голосуваннях за реформістські законопроекти помічаємо такі зв'язки, які могли бути не помітними, наприклад, під час голосування за інші законопроекти та постанови. Важливим було дізнатись також про наявність таких мережевих зв'язків із журналістських розслідувань, адже це дозволило нам звернути увагу на потенційну кількість таких мереж у складі кожної фракції. В деяких статтях неконкретно визначено окремих учасників у певній мережі, тому, використавши результати поіменних голосувань, ми окреслили ці мережі за допомогою побудованих графів.

Щодо неформальних мереж VIII скликання, то фракція політичної партії “Народний фронт” продемонструвала найвищий рівень одностайності в підтримці реформістських законопроектів, таким чином підтверджено гіпотезу про відповідну децентралізацію всередині фракції та рівень одностайності в голосуванні за відповідні законопроекти.

Окрім цієї мережі формального лідера, також наявні мережі неформальних лідерів фракції, таких як І. Котвіцького, С. Пашинського та Т. Чорновол, а також

О. Бойко та М.Величковича [6]. Голосування за реформістські законопроекти представників цих внутрішніх груп були однаковими, що дає змогу стверджувати про практичну наявність цих груп всередині фракції. Загалом кількість цих груп не є великою, а показник однотайності для цієї фракції був досить високим.

Також високим був показник однотайності і для фракції політичної партії “Блок Петра Порошенка”. Проте, найчисельнішими внутрішніми групами цієї фракції вважають групу під керівництвом І. Кононенка, досить важливого бізнес-партнера П. Порошенка. До складу цієї групи входить чимало представників фракції; враховуючи результати голосування за реформістські законопроекти, можемо стверджувати, що туди входять: Н. Южаніна, Р. Мацола, С. Куніцин, В. Гудзенко, О. Урбанський, О. Грановський, О. Співаковський, С. Хлань, О. Жолобецький, Т. Ричкова, К. Яриніч, М. Лаврик, Р. Князевич, Г. Заболотний, О. Сугоняко, С. Каплін [7] (Рис. 2).

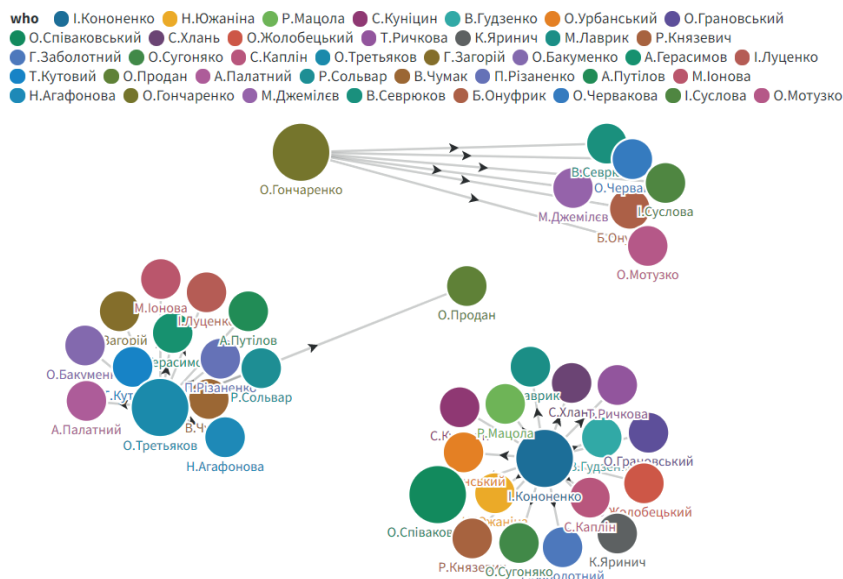

Рис. 2. Співпраця депутатів фракції політичної партії “БПП” у VIII скликанні.

Джерело: склав автор.

Також чітко прослідковуємо наявність внутрішньої групи під керівництвом О. Третякова, якого з представниками цієї групи об’єднує спільний бізнес, а також інші представники, але теж бізнесових інтересів. Чітко також відслідковуємо несхвальні голосування цієї неформальної мережі щодо ухвалення реформістських законопроектів у сфері бізнесу. Медійною називають ще одну неформальну мережу всередині фракції “БПП” під керівництвом О. Гончаренка; до її складу також входять: М. Джемілев, В. Севрюков, Б. Онуфрик, О. Червакова, І. Сулова, О. Мотузко [11].

Варто також сказати про ще одну внутрішню групу, яку автори Української правди називають групою “УДАР”. Це пов’язано з об’єднанням політичної сили “Удар” із політичною партією “Блок Петра Порошенка”, проте в цьому випадку, враховуючи результати поіменних голосувань саме за законопроекти, які за змістом є реформістськими, представники цієї неформальної мережі не відзначались підтримкою одних і тих же альтернатив, як попередньо описані групи, тому ми не будували окремих напрямлених графів щодо цієї неформальної мережі, оскільки не було виявлено саме цього факту спільних голосувань.

Внутрішні мережі також наявні всередині такої фракції політичної партії, як “Опозиційний блок”, хоча вона є менш чисельною, ніж попередні фракції. Варто зауважити, що в ній теж деякі депутати очолювали неформальні групи. Саме ця фракція є найбільш поділеною на такі мережі, тобто це чи не єдина фракція, щодо наявності мережевих зв’язків у якій не виникає сумнівів. Неформальним керівником так званої “ахметівської” групи вважають О. Вілкула, також до цієї групи входять такі депутати: Ю. Воропаєв, А. Мартовицький, М. Добкін, Д. Добкін, Т. Бахтєєва, В. Новинський. Проте це чи не єдина внутрішня група у фракції, яка виступає за захист інтересів олігарха Р. Ахметова. Відповідно до голосувань, чітко відслідковуємо, що так, як і попередня група, часто голосує внутрішня група під керівництвом С. Львовочкіна, до якої входять Ю. Бойко, Ю. Львовочкіна, Ю. Мірошніченко, Ю. Павленко, С. Ларін. Незначною групою, що представляє інтереси також і В. Медведчука, є група, до складу якої входять В. Рабінович, Н. Шуфрич, Т. Козак, В. Німченко [5]. Незважаючи на відносно невеликий поділ фракції на внутрішні групи, це призвело до низької підтримки саме альтернативи “за” під час голосування.

Також досить високий індекс однаковості прослідковуємо у фракції політичної партії “Радикальна партія О. Ляшка”. Чимало журналістських розслідувань вказують здебільшого на мережеві зв’язки міжфракційного характеру, зокрема те, що формальний керівник фракції О. Ляшко був пов’язаний у голосуваннях із керівниками інших фракцій, зокрема коли голосування стосувались законопроектів сфери бізнес-середовища. Проте, враховуючи наявність поіменних голосувань за реформістські законопроекти всередині фракції, з використанням графів, відображено найбільш виражені зв’язки між депутатами цієї фракції. Тож на основі результатів цих голосувань можемо зробити висновок, що найбільше між собою пов’язані І. Мосійчук, С. Рибалка та Д. Силантьєв. Поясненням цьому є те, що ці депутати мають співавторство у багатьох поданих законопроектах. Враховуючи чисельність фракції, решта результатів голосувань є такою, як у голови фракції О. Ляшка. Такі ж альтернативи під час голосування підтримують В. Галасюк, В. Амельченко, В. Вовк, О. Купрієнко, А. Кошелєва, О. Ленський. Неформальним керівником цієї фракції також вважають А. Лозового.

Досить складним завданням виявилось описати мережеві зв’язки у фракції політичної партії ВО “Батьківщина”, адже за голосуваннями неформальних лідерів виявити мережі всередині фракції майже неможливо. Загалом

тенденція голосування прослідковується за голосуванням формального керівника фракції Ю. Тимошенко; наприклад, її відсутність часто призводить до саботувань рішень фракцією або голосувань за альтернативу “утримався”. Це може бути підтвердженням такої форми вияву одностайності, як дисциплінованість.

Розподіл на неформальні мережі відбувся також у представників фракції політичної партії Об’єднання “Самопоміч”, зокрема за результатами голосувань спостерігаємо наявність таких трьох внутрішніх груп: осіб, які є найближчими до самого А. Садового (О. Березюк, О. Лаврик, А. Романова, Р. Сидорович, Т. Пастух, І. Подоля); група, де неформальним лідером є С. Семенченко, та решта народних обранців цієї фракції, які за розслідуваннями УП є депутатами-перебіжчиками з інших фракції (Н. Веселова, Я. Маркевич). На практиці прослідковуємо, що ці народні обранці голосують одностайно в межах голосування їхньої внутрішньої групи. Варто зазначити, що для фракції характерними є представники також експертного середовища, зокрема РПП (громадська спілка “Реанімаційний пакет реформ”), до якої входять О. Сотник та В. Пташник; неформальним лідером цього угруповання була Г. Гопко, яка згодом вийшла з фракції [10].

Поіменні голосування представників депутатської групи “Воля народу” свідчать про непідтримку в цілому всіх 87 реформістських законопроектів, які були прийняті під час діяльності VIII скликання. Альтернативою, яку найчастіше обирали ці депутатами, є “не голосував”. Найбільше ця депутатська група не підтримувала ті законопроекти, які стосувалися монетарної сфери та бізнес-середовища. Я. Москаленка вважають як формальним, так і неформальним представником цієї депутатської групи.

Ще однією депутатською групою VIII скликання є депутатська група “Відродження”. За активністю голосування (як і представники попередньої групи) народні депутати від цієї групи або були відсутні, або не голосували взагалі за прийняття реформістських законопроектів. Формальним лідером групи є В. Бондар, натомість неформальним називають В. Хомутинніка [1]. Це також працює і в такій практичній площині, як голосування, оскільки відсутність В. Хомутинніка досить часто супроводжується відсутністю і інших представників депутатської групи. Також варто додати, що альтернативу “не голосувати” обирають такі народні депутати: О. Біловол, В. Зубик, В. Кацуба, А. Ільюк. Саме А. Ільюка вважають ще одним неформальним лідером всередині цієї групи.

У парламенті IX скликання суттєво змінилась фракційна конфігурація. Уперше з часів незалежності України утворилась монобільшість від політичної партії “Слуга народу”. На початку своєї діяльності ця фракція демонструвала найвищі показники одностайності щодо прийняття реформістських законопроектів, якщо порівнювати з іншими фракціями, адже значення індексу одностайності Хікса майже дорівнювало 1 (0,98). Враховуючи те, що фракція є численною, вона складається з великої кількості внутрішніх груп, чимало неформальних лідерів прагнуть лобіювати інтереси тих осіб, які зацікавлені

у фінансуванні цих внутрішньофракційних представників. Розглянемо, як на практиці голосують внутрішні групи та які саме неформальні зв'язки характерні для провладної фракції.

Перша внутрішня мережа представлена медійниками і, за текстами розслідувань видання “Українська правда”, чимала кількість парламентарів під керівництвом О.Ткаченка голосує за відповідні законопроекти; помітне сумісне таке голосування в лідера групи з такими депутатами: М. Бужанським, О. Куницьким, О. Василевською-Смаглюк, І. Фрісом. Наступна внутрішня група представляє неформальну мережу зв'язків таких депутатів: Д. Соломчука, М. Павлюка, О. Марусяка, В. Колюха, О. Савченко, Б. Торохтія, О. Горобця, С. Буніна, М. Павліша, О. Лиса, О. Гринчука, М. Галушко, О. Леонова, О. Ковальчука. Неформальним лідером цієї групи виявився М. Павлюк, близький родич “зовнішнього” наставника цієї групи, бізнесмена І. Павлюка. Третьою внутрішньою групою вважають неформальну групу інтересів І. Коломойського. За статтями-розслідуваннями руху ЧЕСНО, чимало народних депутатів входять до цієї групи. Нам вдалось виокремити саме таких депутатів, які підтримували ті ж альтернативи голосування, що і неформальний лідер цієї групи М. Березін. Це народні депутати А. Ковальов, В. Бородин, С. Демченко, О. Дунда, М. Зуєв, К. Касай, А. Ляшенко, О. Мовчан, К. Нестеренко, Е. Прошук, В. Рубльов, О. Трухін, С. Северин, Д. Чорний, Б. Яременко [9]. Усі законопроекти, які стосуються реформування банківського сектору, ця внутрішня група не підтримала. Четвертою внутрішньою неформальною групою вважають так звану “президентську”, оскільки туди входять лобісти та особи близького оточення В. Зеленського, неформальним лідером цієї групи і водночас формальним лідером всієї фракції є Д. Арахамія. Також до групи входять Р. Стефанчук, Д. Наталуха, Ф. Веніславський, С. Бабак, Д. Гетманцев, П. Потураєв, М. Бардіна, Є. Кравчук, О. Корнієнко, Ю. Корявченков. Саме ці депутати голосують за законопроекти, суб'єктом подання яких є президент. Ще неформальні зв'язки під час голосування ми виявили між такими народними депутатами, як М. Тищенко, Г. Михайлюк та Г. Третякова (Рис. 3).

Ще однією фракцією IX скликання, яка не менш одностайно підтримує реформістські законопроекти, є фракція політичної партії “Європейська солідарність”. Враховуючи, що склад цієї фракції змінився, порівнюючи з попереднім скликанням, як і змінилась її чисельність, змінились також і лідери всередині новоутворених груп. Мережеві зв'язки першої розпочинаються з П. Порошенка, якого вважають неформальним лідером, та (відповідно до наявних результатів голосувань) поширюються на таких народних депутатів: В. Ар'єва, А. Лопушанського, М. Іонової, А. Герасимова, Р. Павленка, А. Парубія, І. Геращенко, М. Забродського, І. Федини, Я. Зінкевича, О. Синютки, А. Чийгоза, І. Климпуш-Цинцадзе. Варто зауважити, що відсутність П. Порошенка під час роботи в сесіях значною мірою призводить до відсутності і цих представників групи, а також часто група не підтримує законопроектів, які пов'язані з питаннями, що входять до сфери бізнесу [7].

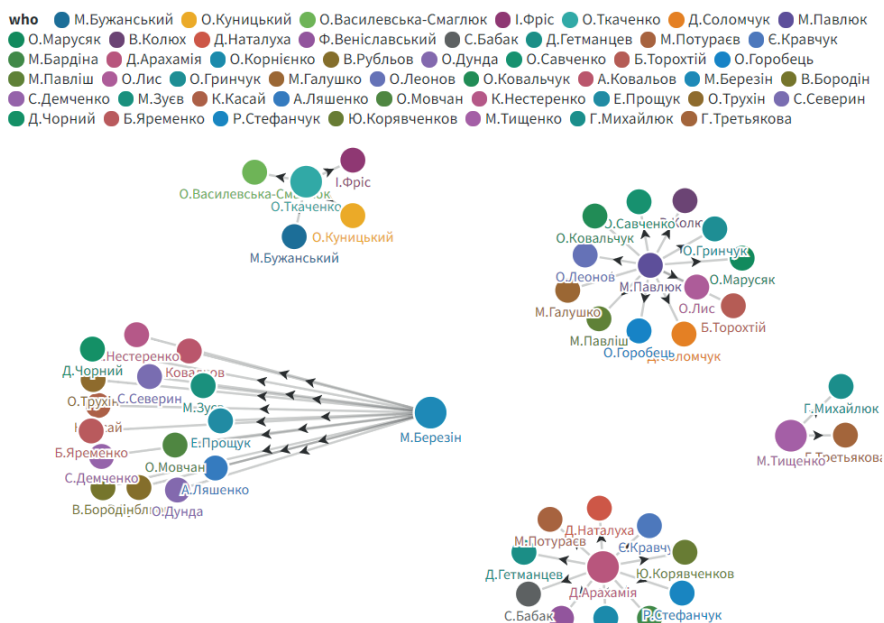

Рис. 3. Співпраця депутатів фракції політичної партії “Слуга народу” у ІХ скликанні.

Джерело: склав автор.

За рівнем однастайності щодо прийняття реформістських законопроєктів до фракції “ЕС” близькою є фракція політичної партії ВО “Батьківщина”. Формальним і неформальним лідером цієї фракції незмінно залишається Ю. Тимошенко. Визначити інших неформальних лідерів за результатами голосувань не вдалось, але помітним є той факт, що однаково голосують С. Тарута та М. Волинець, а також А. Лабунська, В. Кабаченко та О. Кучеренко.

Фракція новоутвореної політичної партії “Голос” теж впродовж першого року роботи демонструвала високі показники однастайності. Наразі фракція є децентралізованою, тому визначення внутрішніх зв'язків є актуальним. Загалом фракція поділена на дві неформальні групи, одну з яких очолює формальний керівник фракції Я. Железняк. Також до неї входять Л. Василенко, Ю. Клименко, Р. Костенко, О. Макаров, А. Осадчук, С. Рахманін, Я. Руцишин, К. Рудик, І. Совсун, що і підтверджують результати голосувань. До другої, – опозиційної дещо до першої, входять такі народні обранці: Я. Юрчишин, Р. Лозинський, О. Устінова, Н. Піпа, Г. Васильченко, С. Бобровська, О. Стефанишина, В. Цабаль. Цією внутрішньою групою керує Я. Юрчишин.

Найменші показники однастайності серед усіх фракцій парламенту належать фракції політичної партії “Опозиційна платформа – За життя”. У цій фракції відслідковуємо чимало внутрішніх груп, зокрема можемо виокремити неформальну групу, представлену Н. Королевською, С. Львовичним,

Ю. Львовичкіною, С. Ларіним, С. Дунаєвим, Ю. Іоффе, Г. Мамкою; неформальним керівником цієї групи є Ю. Бойко. Що стосується інших неформальних груп, варто зазначити, що деякі з них перетинаються у сумісності невідтримки реформ, базуючись все ж на бізнесових інтересах; фінансує цю неформальну групу В. Медведчук. Це група, де неформальними лідерами є В. Рабінович та В. Столар, а до самої групи входять В. Головка, В. Німченко, Н. Шуфріч, Т. Козак, М. Папієв, В. Чорний, О. Колтунович [8].

Єдиною депутатською групою ІХ скликання є депутатська група “Довіра”. На відміну від депутатських груп попереднього скликання, ця група демонструє досить високий показник однастайності. Поясненням цьому є активна співпраця між представниками депутатської групи та народними депутатами фракції політичної партії “Слуга народу”. Формальним лідером є О. Кулініч, також до його неформальної групи належать такі депутати, як В. Арешонков, М. Бабенко, П. Бакунець, М. Єфімов, Б. Приходько та А. Кіт, досить сумісними є результати їхніх голосувань. Неформальні зв’язки підкріплюються результатами голосувань у таких народних депутатах: А. Полякова, Р. Горвата, В. Лунченка, В. Поляка. Ймовірно, їх об’єднує лобізм інтересів когось із політиків, які належать до інших фракцій.

Отже, існування неформальних внутрішніх груп всередині фракції справді підтверджують результати голосувань за реформістські законопроекти. Варто зазначити, що кожна фракція як VIII, так і ІХ скликання представляє собою мережу різних внутрішніх груп, особливістю яких є те, що народні депутати, представники цих угруповань, зазвичай лобіюють інтереси когось із осіб, які не є безпосередньо в парламенті, але мають власні інтереси щодо певного законопроекту. Наша гіпотеза про зв’язок між децентралізованістю фракції/депутатської групи та її однастайністю щодо прийняття саме реформістських законопроектів в українському парламенті частково підтверджена, оскільки попри наявність близько п’яти внутрішніх груп всередині однієї фракції, цим фракціям (“Народний Фронт” у VIII скликанні та “Слуга народу” у ІХ) вдавалось зберігати високий рівень однастайності в голосуванні за ці законопроекти, проте також досить високим був рівень підтримки цих законопроектів і такими фракціями, які були малочисельними (як і кількість внутрішніх груп всередині цих фракцій).

Висновки. Найкращим інструментом для визначення однастайності є все ж індекс Хікса, або індекс згоди, адже інші наявні досить часто можуть не враховувати всіх альтернатив голосування. Найбільш однастайно за реформістські законопроекти у VIII скликанні голосувала фракція політичної партії “Народний фронт”, а найменш однастайно голосували позафракційні. В ІХ скликанні найбільш однастайно голосують народні депутати фракції політичної партії “Слуга народу”, а найменш однастайно (як і в попередньому скликанні) – позафракційні.

Для депутатських груп VIII скликання характерною є невідтримка реформістських законопроектів, адже альтернативи, які найчастіше підтримує

фракція “Відродження”, це “утримався” або “не голосував”, проте депутатська група “За майбутнє”, яка представлена в IX скликанні, досить часто сумісно голосує за реформістські законопроекти з фракцією політичної партії “Слуга народу”, тому показник однастайності досить високий. Використавши регресійні моделі, ми визначили, що з усіх чинників, які були зазначені як потенційні, не мають впливу стать народного депутата, а також його формальне управління фракцією чи депутатською групою. Також не має впливу такий чинник, який можна назвати згрупованим, що поєднує в собі наявність політичного досвіду народного обранця та неформальне керівництво внутрішньою групою всередині фракції чи депутатської групи. Такі чинники, як вік, наявність політичного досвіду, лідерство (неформальне), приналежність до фракції, приналежність до політичної партії та непричетність до фінансово-промислових груп впливають на прийняття реформістських законопроектів.

Наша гіпотеза про взаємозв'язок сутності законопроектів та рівня однастайності у фракції під час голосування за ці законопроекти підтвердилась, оскільки найменш підтримуваними для обох скликань є саме ті законопроекти, що стосувались початку реформ та докорінних змін у такій сфері, як бізнес-середовище. Найбільш підтримуваними законопроектами VIII скликання є ті, які стосувались державного врядування, а IX скликання – державного врядування і монетарної сфери.

Використання теорії графів дозволяє чітко визначити неформальні зв'язки всередині фракцій та депутатських груп, тож нам вдалось на основі результатів поіменних голосувань встановити та візуалізувати ці мережі співпраці [20]. Для великих за чисельністю фракцій зростає і кількість внутрішніх груп всередині фракції. Наприклад, для фракції VIII скликання політичної партії “Народний фронт” прослідковується наявність п'яти внутрішньофракційних груп, як і для фракції IX скликання політичної партії “Слуга народу”, що підтверджується результатами відповідних голосувань [6].

Незважаючи на таку фракційну децентралізацію, показники однастайності є досить високими, як і для фракцій, де вагомою є роль лідера фракції. Зокрема, також вплив неформальних лідерів прослідковуємо у внутрішніх групах всередині фракцій, що підтверджено теорією графів, адже взаємодія під час голосування у неформального лідера з представниками такої групи є досить сумісною. Теж варто додати, що високі показники однастайності є властивими для тих фракцій українського парламенту, де наставником як фракції так і неформальної мережі зв'язків всередині є той самий народний депутат. Наприклад, у фракції політичної партії “Батьківщина” внутрішня мережа зв'язків сконцентрована навколо лідерки фракції Ю. Тимошенко, такою ж є тенденція для фракції політичної партії “РПЛ” у VIII скликанні та фракції політичної партії “Європейська солідарність” у нинішньому скликанні. Тож, наша гіпотеза щодо децентралізованості фракції підтвердилась лише частково, а щодо впливу неформальних лідерів повністю. Нам вдалося з'ясувати, що набагато злагоженіше голосуватимуть фракції, де лідер одночасно є неформальним і формальним.

Наша гіпотеза щодо наявності спільних інтересів та їх впливу на голосування за реформістські законопроекти теж підтвердилась. З використанням теорії графів нам вдалось визначити ці зв'язки між парламентарями та визначити, на основі чого вони базуються. Якщо спільними інтересами є бізнес-інтереси, то фракція чи депутатська група голосуватимуть, не підтримуючи законопроекти, реформістського змісту. Найяскравіше це підтверджено прикладом фракції політичної партії “Опозиційна платформа – За життя”, оскільки, попри децентралізованість цієї фракції, бізнес-зв'язки додатково визначають значну невідтримку процесу реформування. Також найменш одностайно голосували за таким же принципом і депутатські групи VIII скликання.

Бібліографічні покликання

1. Відродження з Хомутинником і без. Українська Правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2017/09/22/7155980/> (дата звернення: 15.10.2021)
2. Індекс моніторингу реформ. Voximore. VoxUkraine. URL: http://imorevox.org/list_ex2_ukr.php (дата звернення: 15.05.2021)
3. ККД депутата: як оцінити внесок кожного обранця у підтримку реформ. VoxUkraine. URL : <https://voxukraine.org/ipr/index.html?filter=all> (дата звернення: 15.05.2021)
4. Мацієвський Ю. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014). Чернівці: Книга – XXI, 2016. 277 с.
5. Опозиційний блок. Чи тоне рятівне коло екс-регіоналів? ЧЕСНО. URL: <https://www.chesno.org/t/87/oppositionblock.html> (дата звернення: 2.10.2021)
6. П'ять стовпів “Народного фронту”. Українська Правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2016/11/1/7125375/> (дата звернення: 2.10.2021)
7. Рентген бізнес-інтересів кандидатів від “Європейської солідарності”. Mind X-Ray. URL: <https://mind.ua/publications/20199782-mind-x-ray-rentgen-biznes-interesiv-kandidativ-vid-evropejskoyi-solidarnosti> (дата звернення: 18.10.2021)
8. Рентген бізнес-інтересів кандидатів від “ОПЗЖ”. Mind X-Ray. URL: <https://mind.ua/publications/20199675-mind-x-ray-rentgen-biznes-interesiv-kandidativ-vid-opzj> (дата звернення: 18.10.2021)
9. Саліженко О. Привид “групи Коломойського”: хто намагається хитати човен монокоаліції. ЧЕСНО. URL: <https://www.chesno.org/post/3687/> (дата звернення: 15.05.2021)
10. Організовані партійні групи. Самотня Самопоміч. Українська Правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2016/11/22/7127578/> (дата звернення: 15.10.2021)
11. Організовані партійні групи. Хто насправді керує БПП. Українська правда. URL : <https://www.pravda.com.ua/articles/2016/10/19/7124153/> (дата звернення : 2.10.2021)
12. Carey J. Competing Principals, Political Institutions, and Party Unity in Legislative Voting. *American Journal of Political Science*. 2007. vol.51, № 1. pp. 92-107
13. Cicchi L. The Logic of Voting Behaviour in the European Parliament: New Insights on Party Group Membership. *Institute for Advanced Studies*. 2013. vol 1. № 2. 172 p.
14. Clark M. A lack of party can have a significant negative effect on the electoral success of European parties. *The London school of Economics and Political science*. 2013. URL :

<https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2013/08/15/a-lack-of-party-unity-can-have-a-significant-negative-effect-on-the-electoral-success-of-european-parties/> (2021, May, 16)

15. Close C., Nunez L. At the root of parliamentary party cohesion: the role of intraparty heterogeneity and party ideology. Centre d'étude de la vie politique (CEVIPOL).2016. № 1. pp. 2-36.

16. Epstein L.A Comparative Study of Canadian Parties. The American Political Science Review. Vol.58, № 1, pp. 46-59.

17. Frank L., R Wiste. Cohesion in the French National Assembly: 1958-1973. Legislative Studies Quarterly. 1986. № 4. pp. 467-490.

18. Hix, S., Noury A., Roland, G. Power to the Parties: Cohesion and Competition in the European Parliament, 1979–2001. British Journal of Political Science. 2005. pp. 209–234.

19. Iwaniuk O. Praktyki społeczne elit politycznych na Ukrainie w latach 2002-2016 w świetle teorii praktyk Pierre'a Bourdieu. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2020. 313 s.

20. Miller R. Graph-Theoretical Approaches to the Theory of Voting. American Journal of Political Science. 1977. vol 21. № 4. pp. 769-803.

References

1. Vidrozhennia z Khomutynnikom i bez. Ukrainska Pravda. [Revival with and without Khomutinnik]. [Ukrainian Pravda]. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2017/09/22/7155980/> [in Ukrainian] (2021, October, 15)

2. Indeks monitorynhu reform. Voximore. VoxUkraine. [Reform monitoring index]. [Voximore. VoxUkraine]. URL: http://imorevox.org/list_ex2_ukr.php [in Ukrainian]. (2021, May, 15)

3. KKD deputata: yak otsinyty vnesok kozhnoho obrantsia u pidtrymku reform. VoxUkraine. [The efficiency of the deputy: how to shade the contribution of each candidate in support of reforms]. [VoxUkraine]. URL: <https://voxukraine.org/ipr/index.html?filter=all> [in Ukrainian]. (2021, May, 15)

4. Matsiyevskiy Y. (2016) U pasttsi hibrydnosti: zygzagy transformatsii politychnoho rezhymu v Ukraini (1991-2014). [Trapped in Hybridity : Zigzags of Ukraine's Political Regime Transformations (1991-2014).] Chernivtsi: Knyha – XXI [in Ukrainian]. 277 p. [in Ukrainian].

5. Opozytsiinyi blok. Chy tone riativne kolo eks-rehionaliv? CHESNO. [Opposition bloc. Is the lifeline of ex-regionals sinking?]. URL: <https://www.chesno.org/t/87/oppositionblock.html> [in Ukrainian]. (2021, October, 02)

6. Salizhenko O. Pryvyd “hrupy Kolomoiskoho” : khto namahaietsia khytaty choven monokoalatsii? [The ghost of the “Kolomoisky group”: who is trying to rock the boat of the monocoalition?]. CHESNO. URL: <https://www.chesno.org/post/3687/> [in Ukrainian]. (2021, May, 15)

7. Piat stovpiv “Narodnoho frontu”. Ukrainska Pravda. [Five Pillars of the “People’s Front”]. [Ukrainian Pravda]. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2016/11/1/7125375/> [in Ukrainian]. (2021, October, 18)

8. Renthen biznes-interesiv kandydativ vid “Ievropeiskoi solidarnosti”. Mind X-Ray. [X-ray of business interests of candidates from “European Solidarity”]. [Mind X-Ray]. URL: <https://mind.ua/publications/20199782-mind-x-ray-rentgen-biznes-interesiv-kandydativ-vid-evropejskoyi-solidarnosti> [in Ukrainian]. (2021, October, 18)

9. Renthen biznes-interesiv kandydativ vid “OPZZH”Mind X-Ray. [X-ray of business interests of candidates from “Opposition platform – For Life”]. [Mind X-Ray]. URL: <https://mind.ua/publications/20199675-mind-x-ray-rentgen-biznes-interesiv-kandidativ-vid-opozicijnoyi-platformi-za-zhittya-ch-2> [in Ukrainian]. (2021, October, 18)
10. Orhanizovani partiini hrupy. Samotnia Samopomich. Ukrainska Pravda. [Organized party groups. Lonely Self-Reliance]. [Ukrainian Pravda]. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2016/11/22/7127578/> [in Ukrainian]. (2021, October, 15)
11. Orhanizovani partiini hrupy. Khto naspravdi keruie BPP. Ukrainska Pravda. [Organized party groups. Who actually runs the “Petro Poroshenko Bloc”][Ukrainian Pravda]. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2016/10/19/7124153/> [in Ukrainian]. (2021, October, 02)
12. Carey J. Competing Principals, Political Institutions, and Party Unity in Legislative Voting. *American Journal of Political Science*. 2007. vol.51, № 1. pp. 92-107.
13. Cicchi L. The Logic of Voting Behaviour in the European Parliament: New Insights on Party Group Membership. Institute for Advanced Studies. 2013. vol 1. № 2. 172 p.
14. Clark M. A lack of party can have a significant negative effect on the electoral success of European parties. The London school of Economics and Political science. 2013. URL: <https://blogs.lse.ac.uk/euoppblog/2013/08/15/a-lack-of-party-unity-can-have-a-significant-negative-effect-on-the-electoral-success-of-european-parties/> (2021, May, 16)
15. Close C., Nunez L. At the root of parliamentary party cohesion: the role of intraparty heterogeneity and party ideology. Centre d'étude de la vie politique (CEVIPOL). 2016. №1. pp. 2-36.
16. Epstein L. A Comparative Study of Canadian Parties. *The American Political Science Review*. vol.58, №1, pp. 46-59.
17. Frank L., R Wiste. Cohesion in the French National Assembly: 1958-1973. *Legislative Studies Quarterly*. 1986. № 4. pp. 467-490.
18. Hix, S., Noury A., Roland, G. Power to the Parties: Cohesion and Competition in the European Parliament, 1979–2001. *British Journal of Political Science*. 2005. pp. 209–234.
19. Iwaniuk O. Praktyki społeczne elit politycznych na Ukrainie w latach 2002-2016 w świetle teorii praktyk Pierre’a Bourdieu. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2020. 313 s.
20. Miller R. Graph-Theoretical Approaches to the Theory of Voting. *American Journal of Political Science*. 1977. vol 21. № 4. pp. 769-80.

FACTORS OF COHESION AMONG FACTIONS IN THE PARLIAMENT OF UKRAINE (VIII, IX CONVOCATION)

Yuliia Sasovska^{a,*}

^a*The Centre for East European Studies, University of Warsaw, Warsaw, Poland*

ABSTRACT

The research is based on studying of factional unanimity of the Ukrainian Parliament’s VIII and IX convocations and the factors that determine it. Also, described informal networks of cooperation between the deputies of each faction and

ARTICLE INFO

Keywords:

factional unity, cohesion, reform bills voting, informal networks

deputy groups using graph theory. The data for the empirical part includes the results of the roll-call votes for the reformist bills and Hicks index. This index is used to determine which faction had the highest unanimity roll-call votes for the reformist bills. The theory was confirmed that level of factional unanimity depends on characteristics of the bills and on the decentralization in the factions. The factor of common interests of parliamentarians plays an important role, it is empirically confirmed that the business interest is a guide for some MPs during roll-call voting for the reformist bills. Also, it described the factors that were decisive in the period of the Ukrainian Parliament's VIII and IX convocations the age of deputies, political experience, non-membership in FIGs, membership in the faction. The main results summarized the most important characteristics of parliamentarians, which influence to support the alternative "yes" during voting for reforms. The value of the results of the research also consists visualization of informal networks of each of the factions and parliamentary groups of VIII, and IX convocations.

**Corresponding author:*
yuliia.sasovska@gmail.com
*ORCID:
0000-0001-5995-6769

Article history:
Received 29.08.2022
Accepted 22.10.2022

Content from this work may be used under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International Licence (CC BY 4.0). Any further distribution of this work must maintain attribution to the author(s) and the title of the work, journal citation and DOI.